

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

98. Quonam tempore Senatus Ciuitatum, & præcipuè huius Urbis Panormi
prouisionem frumentorum facere debeant Et an postea dictum frumentum
possint vilius populo vendere, quam emerunt? Ex p. 2. tr. 15. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

dilla in leg. constitutiones, C. de iuris, & facti ignor. & Pincellus leg. 2. C. de rescind. vendit. part. 3. cap. 2. numer. 22. Quia ratione officij tenentur consulere aliorum utilitati; & idè non possunt vti munere suo in damnum ceterorum: sed cum autem, si aliàs illas res erant vendituri.

2. Sed non desunt pro contraria sententia etiam præstantissimi theologi, & Iurisperiti; & ideo illam sustinet Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 8. dub. 3. num. 7. qui citat Cordubam, & ex Iurisperitis etiam idem docet Covarruias in reg. necatum, part. 2. §. 4. num. 6. qui omnes asserunt, etiam si certò agnoscant futuram promulgationem legis, posse dictos Consiliarios vendere omnes merces suas pretio communi, etiam quas non essent aliàs vendituri, si liberè, & sine fraude aliqua exponant eas venditioni: quia, & vendunt pretio currenti, & ipsi ratione sui officij non obligantur ad non vendendum eo tempore pretio communi: nec tenentur manifestare futuram promulgationem legis; ante tempus assignatum à Rege, vel à Senatu. Non possunt tamen differre eam manifestationem solum eo fine, vt prius vendant omnes suas merces: in hoc enim casu planè viderentur abuti munere in damnum aliorum. Hæc Turrianus. Vnde, licet ego olim, & scripserim, & consulerim contrariam sententiam; modò existimo supradictam Turriani opinionem esse etiam probabilem.

RESOL. XCVIII.

Quonam tempore Senatus Civitatum, & præcipue huius urbis Panormi provisionem frumentorum facere debeant?

Et an postea dictum frumentum possit vilius populo vendere, quàm emerit? Ex part. 2. tract. 15. & Miscellan. i. Resol. 66.

§. 1. Implorato prius auxilio B. Andreae dictæ felicissimæ urbis Parroni: Respondeo ad primum & suppono ea, quæ prudenter notavit politicus Bobadill. 10. 2. lib. 3. c. 3. n. 6. vbi sic asserit. [Por ser el pan mas principal de los mantenimientos del hombre, la abundancia del, suple la falta de los otros mantenimientos, pero la falta del, no se suple con la abundancia dellos; y del bueno, ò mal gouerno del pan resulta carestia, o barato. en todas las demas cosas, por lo qual deve el Corregidor ser muy cuidadoso, en que su ciudad y provincia este acaz, y proueyda, y bastecida de trigo, y de pan cozido.] Hoc supposito constanter assero, Senatores huius urbis debere in conscientia eo tempore frumenta emere, quo vilius venduntur, vt sapius solet accidere tempore recollectionis, vel alio tempore, in quo viri prudentes consideratis omnibus circumstantiis id facere in utilitatem Reipublicæ probabiliter existimabunt. Probatur hæc propositio. Nam dicti Senatores ex iustitia & ratione officij tenentur in conscientia tractare & agere rem civitatis utiliter, sed tempore recollectionis, vel paulò post adest maior abundantia, & copia frumentorum, & vilius emuntur; ergo tunc tenentur illi emere, vel alio tempore, vt supra. Vnde quia contrarium sapius efficitur à Senatoribus subsequentiibus, postea longè carius emuntur cum magno dispendio, & interesse populorum & civitatis.

2. Sed audiamus virum doctissimum de hac re disserentem: is est Michaël de Palasio in sua praxi de contractibus lib. 2. c. 1. fol. mibi 61. col. 1. & quia Codex tarius est ponam eius verba per extensum, itaque sic asserit: Scito Rectores civitatis esse sæpè culpandos, quippe cum potuissent sæpè frumenta colligere in horreum publicum; quando frumenta vilius valent, scilicet sub collectione frugum, præstolantur tempora cetera,

cum tamen teneantur providere Reipublicæ, minori impendio quo potuissent, ceterum inertes sunt frequentur in tanto negotio, quia non de sua re, sed de Reipublicæ negotio agitur. Ita Palasio, cui adiciatur etiam Villadiego in instr. polit. c. 5. §. 17. n. 54. & B. badill. vbi supra, num. 43. vbi sic ait. [El auer fido el Agosto fertil, no deve ser causa al Corregidor, para deicydar en la provision del trigo, porques antes en el tiempo de la abundancia se ha de hazer para el de esterilidad, y por la comodidad del precio, que entonges ay, y porque de la tierra fertil del ordinario fuele haber saca &c.] Quæ quidem vltima verba valde notanda sunt. Nam sæpius accidit Senatores, propter optimam recollectionem, non facere statim frumentorum provisionem, sed postea, cum Regale Patrimonium concedat extractionem frumentorum, & vt vulgò dicitur, *li trarri*, extra Regnum, cum magno interesse sunt adstricti emere frumenta non vilius, vt ante potuerant, sed longè carius in damnum miseræ plebis & civitatis. Ex quibus omnibus manifestè apparet, Senatores desides circa provisionem frumentorum non sine magno periculo, & onere conscientie id efficere. Ideo existimo necessarium esse huic malo, quàm citius occurrere & providere; ex illo enim gravissimum Reipublicæ damnum oriri, experientia lacrymabilis quotidie nos docet. Vnde crederem pro bono civitatis, Prætores & Senatores in mensè Maij mutandos esse, nam ita vnusquisque (vt sic loquar) rem suam ageret, & ita proinde ac oculatim pro anno suæ gubernationis; victualium provisionem efficeret. Saluo semper, &c.

3. Ad secundum dubium respondeo negativè. Est enim pessimus abusus, & non ferendus, vendere scilicet frumenta vilius quàm emuntur, & hoc facientes, faciunt contra rationem, contra ius commune, contra ius particulare, contra mentem Regis, & contra Iurisperitorum & Theologorum sententiam. Et primò faciunt contra rationem, nam cum civitas nostra non possideat redditus, neque bona aliqua, nescio quo pacto possit vendere frumenta viliori pretio quàm emerit, vt postea ingenti are alieno prematur. Nec valet dicere, quòd cum civitas tale debitum in gratiam populi contraxerit, possit postea, quando vult, cum aliqua gabella illud solvere. Nam responderetur, cum gabella sit vniuersalis, illam postea necesse est, vt soluat non solum populus, sed multi alij qui tale beneficium non acceperunt, & sic gabella esset iniusta, quia vnus solueret pro alio; imò ex ipso populo, aliqui minorem, aliqui maiorem summam soluerent, quam antea ex utilitate dictæ venditionis frumentorum à civitate perceptorant; quod etiam esset iniustum. Ergo, &c. Secundò, faciunt contra ius commune, nam ita habetur in l. 3. ff. ad leg. Iuliam de annon. vbi textus sic ait: Imperatores Antoninus & Pius responderunt minimè æquum esse Decuriones vilius præstare frumenta civibus suis, quàm annona exigit; & glossa ibi adducit etiam l. non debere ff. ad municip. & l. Decuriones, ff. de administr. ver. ad civit. pertinent. Tertio, faciunt contra ius particulare, nam in c. 41. Ordinationum huius civitatis sic habetur: [Si guardaranno li Preturi, e Giurati di vendere dette vittouaglie à manco prezzo di quel che le comparanno;] & in Ordinationibus impressis anno 1614. tempore Ducis Offinae cap. 46. sic habetur: [Accioche l'amministrazione di vittouaglie non habbia mai interesse alcuno, ne per questa occasione si habbia da imponere gabella con danno vniuersale di ogni sorte di persone, ordiniamo, che ogni sorte di vittouaglie, che comparanno li spettabili officiali per servizio della Città, li debbano far vendere ditintamente secondo la qualità loro, di maniera, che delle istesse vittouaglie, se ne cavi il prezzo di quanto si haueranno comparato, con aggregarci l'interesse della moneta, e tutte altre spese per condurre, e conservare dette vittouaglie.]

Quartò

Quarto faciunt contra mentem Regis, ita enim præcepit sapientissimus Philippus II. ut testatur à Ponte *ubi supra*; sic asserens. Mandauit memorandus Rex Philippus II. per suas particulares literas, etiam cum additione sua propria manu scriptas à me informatas, dum Regentis officium exercebam in supremo Italiae consilio, omnino tolli ab usum emendi per ciuitatem Neapolis frumentum carè, & distribuendo vilius postea inter ciues. Sic ille. Quintò faciunt contra mentem Iuriconsultorum, nam contra tale pessimum factum inuehitur dictus celeberrimus Iuriconsultus Ioan. Franc. à Ponte, qui tandem post tot dignitates in sæculo obtentas, in nostram Religionem se ascripsit. Is in *tractat. de potest. Pro Regis. tit. 2. §. 5. per tot.* clarè demonstrat minam ciuitatis Neapolis ex hoc abusu emanasse, quem ex multis rationibus derogetur: legatur quòd dictus Auctor, qui solidè & doctè, vt semper solet, hanc materiam pertractat, & illius additionator, Ioannes Bapt. ita de Thoro citat pro hac sententia Bonifacium & Lessium. Vide etiam doctissimum Ludouicum Mexiam in *pragm. taxæ panis. concl. 4. n. 30.* Sextò, faciunt contra sententiam Theologorum; & ita Tertian. in *2. 2. tom. 2. disp. 41. dub. 3. n. 1.* supponit tanquam certum, ciuitates vendere frumentum eo pretio, quo emptam fuit. Et clarè hoc etiam docet Ioannes de la Cruz in *direct. cons. part. 1. præf. 7. quæst. 3. dub. 5. conclus. in fin. & P. Salas *tract. de empt. dub. 6. n. 5.* non solum hoc supponit, sed etiam rectè addit, Rempublicam diuidere inter ciues expensas, quas in tritico aduehendò, & seruando facit.*

4. In d. Michiel de Palatio *ubi supra lib. 2. c. 1.* asserit quòd si aliqua Respublica tempore confucto, solitam provisionem frumentorum mature fecit, si postea ex aliquo accidente vilius venderentur, posset in tali casu nihilominus dicta frumenta carius vendere eo pretio quo emerat. inuitis ciuibus & popularibus, adiungis etiam expensis: & Rodriguez nouissime in *summ. 10. 4. c. 17. n. 3.* sic asserit. [Puede la Republica obligar à todos los mercaderes luyos y de su distrito à gatar el trigo, conforme lo que costò, auiendo le comprado, para que no huuiesse falta en ella:] & ita accidisse in praxi, in quadam Hispania ciuitate testatur ipse Rodriguez, sic consulens Decurionibus illius urbis, licet frumentum subsequens anno vilius venderetur, quam anno superiori fuerat ab illa Republica emptum; & ita etiam expresse docet Faust. in *speculo. confess. disp. 6. quæst. 7. 8. & 9.*

5. Ex quibus omnibus concludendum est, nullo modo ferendum esse ab usum vendendi; scilicet frumenta vilius, quam fuerunt empta, & contrarium practicare, vt late probatum est, contra omnem rationem erit. Itaque Illustrissimi Senatores circa præsens dubium, habeant oculos ad Deum, ad Rempublicam, & ad rectam gubernationem, & non ad satisfactionem auræ popularis, vt loquitur à Ponte *ubi supra*. Saluo semper meliori iudicio aliorum præstantissimorum virorum, quibus hæc omnia, & me ipsum humiliter submitto.

6. Post hæc scripta, elapso iam anno, Serenissimus Rex nostram sententiam per epistolam directam Excellentissimo Proregi Marchioni Tauaræ, seruandam esse ab omnibus ciuitatibus huius Regni determinauit, quam epistolam hic per extensum apponere non grauior. Igitur eius verba hæc sunt. [Ha se entendido, que el trigo, que compran las Ciudades de Palermo, y Messina, y otras deste Reyno, se suele veder à mas buent precio, del que les ha costado, de que se les signe mucho interes, y dano, y porque esto es contra las ordenes, que estan dadas, y combiene al bien publico, y a mi seruicio à taxar esto para adelante, he querido encargaros, y mandaros, como lo hago prouey, y deys orden que el trigo, que compraren las dichas Ciudades de Palermo, y Messina, y otras deste Reyno, no se venda, ni pueda

Tom. VI.

venderse a menos precio, del que les huuierè costado, y que se obseruen, y guarden las ordenes, que ay cerca desto sin dispenfar a ellas, en ninguna manera, que tal es mi volutad. De Madrid a veynte y tres de Enero 1627. Yo el Rey.] Quæ quidem epistola fuit postea executoriata per ipsum Proregem, & Regale Patrimonium, die decimoseptimo Aprilis, & à Senatu huius urbis die decimonono eiusdem mensis in eodem anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimoseptimo, tempore quo erat Prætor Illustrissimus Dominus Casar Caietanus Marchio Xiirtini, vir pro bono publico natus.

RESOL. XCIX.

An si quis vendat librum, quem scit breui prohibendum, possit illum vendere pretio currenti?
Idem dicendum est de rebus aliis. Ex p. 7. tr. 10. & Milca. 1. Refol. 25.

§. 1. Negatiuè respondet nouissime Trullench. in *Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 7. numer. 3.* vbi sic ait. Si scires aliquem librum esse prohibendum, eo quod habeat aliquem errorem, non poteris illum alienare vendendo, quia habet defectum intrinsecum. Ita ille, & alij paulo *infra*. citandi.

2. Sed affirmatiuè sententiæ adhæret Eminentissimus Lugo de *iust. tom. 1. disp. 27. section. 8. §. 2. numero 44.* vbi ita asserit. Infertur tertio, quid dicendum sit de vendente librum pretio currente, quem scit prohibendum esse, quod Ludouicus Lopez, & Salon. quos affert, & sequitur Salas *dub. 32. num. 8. in re p. ad secundum*, dicunt esse contra iustitiam, quia vitium illud iam est præsens, cum non soleat prohiberi liber, nisi propter vitium ipsum, vel Auctoris. Hoc tamen probaret, nec etiam ab ignorantie prohibitionem futuram posse sine diminutione pretij vendi, nec posse postea prohibitionem sequi, pretium totum retineri, cum reuera liber ille minus valeret propter vitium, quod iam habebat. Imò licet non prohibeatur, si tamen dignus erat prohibitione, idem dicendum esset, cum vitium non consistat in prohibitione futura, sed in eo quod dignus esset prohibitione. Quare mihi consequenter idem dicendum videtur in libro, quod in rebus aliis, cum ante prohibitionem pretium illius ex communi estimatione iustum sit. Imò videmus quando libri prohibitio futura timetur, solere potius pretium crescere, propter curiositatem, & auiditatem emptorum, qui librum illum legere desiderant: vnde qui postea contra prohibitionem librum vendunt, carius solent illum vendere, quam si non fuisset prohibitus propter maiorem emptorum auiditatem, quæ licet ex peccato oriatur, sufficit tamen ad pretium vulgare augendum. Hucvique Cardinalis de Lugo.

3. Sed vt verum fatear, opinio negatiua est communis, & illam præter Lopez, Salonium, Salas, & Trull. citatos, tenent ex Societate Reginaldus *tom. 2. l. 25. c. 23. n. 346* & Dicastillus de *iust. lib. 2. rr. 9. disp. 4. dub. 8. num. 124.* & 125. sententiam tamen Cardinalis de Lugo puto probabilem esse.

RESOL. C.

An si quis rogatus de futura copia mercium, vel tritici, aut moneta diminutione, vel de discessu Proregis, & Aulæ, dicat se nescire, vel respondeat negatiue, aut æquiuocè, vel amphibologicè, peccet contra iustitiam, & teneatur restituere? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 46.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docuit Lopez de *con. tr. lib. 1. c. 47. dicto 5.* Lessius verò *lib. 2. c. 21. dub. 5.*